

Аграрен университет – Пловдив, Научни трудове, т. LX, кн. 1, 2016 г.
Кръгла маса *Специализирани видове туризъм – предизвикателства и перспективи*
Agricultural University – Plovdiv, Scientific Works, vol. LX, book 1, 2016
Round table *Special forms of tourism – challenges and prospects*

**СЕЛСКИЯТ ТУРИЗЪМ В БЪЛГАРИЯ – ПРЕДПОСТАВКА
ЗА РАЗВИТИЕ НА РЕГИОНИТЕ
RURAL TOURISM IN BULGARIA – A PREREQUISITE
FOR THE DEVELOPMENT OF THE REGIONS**

**Виолета Блажева
Violeta Blazheva**

Стопанска академия „Д. А. Ценов“ – Свищов
D. A. Tsenov Academy of Economics – Svishtov

E-mail: blasheva@uni-svishtov.bg

Abstract

The modern traveller needs predetermine the development of the existing and emerging types of tourism.

Bulgaria has conditions for rural tourism. It is an opportunity for tourists to get to know the traditions of the country. Through it people leave the urbanization of the big ciites and the hectic life there and indulge in nature.

The modern trends in tourism development (including rural tourism) require that the needs and wants of tourists are satisfied to a maximum degree. The uneven development of urban and rural regions is a prerequisite to seek opportunities to revive the lagging rural regions through rural tourism. That requires its sustainable development as, besides an economic effect, it has also a social effect.

Rural tourism development is a top priority in diversifying the local economy in many rural regions. For that reason adequate measures should be taken to stop the migration of the local population by providing incentives to increase farmers' incomes with a view to achieving sustainable development of the rural regions.

Key words: tourism, kinds of tourism, rural tourism, rural regions.

ВЪВЕДЕНИЕ

Настоящата разработка е провокирана от наложилото се в теорията и практиката понятие „селски туризъм“. Обект на изследване в настоящата разработка е селският туризъм в България. Предмет на изследване е възможността неговото провеждане да се осъществява в селските региони, спомагайки за тяхното развитие.

В настоящата статия се разглеждат въпросите за същността на туризма и видовете туризъм, обособени са понятия за туризъм на село и туризъм в селските региони, направен е коментар за развитието на селския туризъм.

Въпреки че е широко използвано и дискутирано понятието селски туризъм, за него няма общоприета дефиниция. По тази причина то много често се отъждествява с „агро“, „зелен“ и други видове туризъм. Единственото, което го отличава, твърди се, че той е различен от масовия. С това твърдение не сме съгласни, тъй като туризмът е свързан с почивка, отдих в различна от ежедневието среда и запомнящо се преживяване. От тази позиция разграничаваме различни видове туризъм, всеки от които е алтернатива на другия (например, селският на морския). Безспорно морският, следван от планинския, туризъм се определят като масови, но това не ги прави алтернативни, а по-скоро традиционни. Именно защото те са такива, съвременните форми за почивка пораждат другите алтернативи. А в зависимост от продукта, който се предлага, конкретните видове туризъм се специализират в предоставяните услуги. Това е така, защото при задоволяване на интересите на туристите много често е необходимо съчетаване на няколко вида туризъм.

МАТЕРИАЛИ И МЕТОДИ

Понятието туризъм произлиза от френската дума „tour“ (*обиколка*). Туризмът се нарича пътуване с цел отдих и развлечение. В зависимост от различни класификационни признаци туризмът може да бъде морски, планински и друг.

Според целта си, той се разделя на: познавателен, лечебен, спортен, бизнес туризъм и друг. Според страната, в която се извършва туристическото пътуване, се разграничават вътрешен и международен туризъм, респективно активен и пасивен туризъм. Възможни са и други класификационни признаци, които не са обект на настоящата разработка.

В Закона за туризма няма дефиниция за туризъм (в т.ч. и за селски туризъм). Посочени са като специализирани видове туризъм следните: културен, здравен, СПА и уелнес, селски, еко, конгресен, детски и младежки, приключенски, спортен, ловен, голф и друг туризъм.

Туристическите дейности се свеждат до предоставянето на тематично ориентирани допълнителни туристически услуги в областта на морския, ски, културния, балнео-, СПА, уелнес, селския, винения, еко, конгресния, детския и младежкия, приключенския, спортния, ловния, голф и други видове туризъм.

Интересът по отношение на почивката на село започва да нараства още през 19. век. Селският туризъм се определя като „туризъм който се провежда извън града, в провинцията“. Селският туризъм в нашето съвремие е различен. Той стана „модерен“ изведнъж. Но като че ли остана неразбрана неговата същност. Съвременното разбиране за селски туризъм се свързва с бизнес на село.

Съществуват множество определения за селски туризъм.

Терминът селски туризъм се разширява до зелен, агро, еко, почивен, алтернативен, местен, на открито, провинциален туризъм. Като негови елементи се посочват архитектура, богат фолклор, разнообразни кулинарни

традиции. Селският туризъм е възможност за включване на туристите в дейностите, традициите и начина на живот на местните хора. Това е туризъм, при който има контакт и споделяне на опит и преживяване.

Селският туризъм се определя като туризъм, в селските региони, при които се задоволяват интересите на туристите към бит, култура, селскостопански и други специфични дейности, както към природните, исторически и културни дадености на съответния регион. Той се свързва с туристическите посещения на малки населени места. За целта туристите се настаняват в традиционни селски къщи или модерни хотели, построени в малки села с чиста природа.

Селският туризъм може да е свързан и с морски, планински и други видове туризъм. Например морският туризъм може да се съчетае с почивка на село. Това е и основанието за определянето на този вид туризъм като туризъм, провеждан на село (извън определените за селски туризъм селски региони). Чрез него туристите могат да се запознаят с поминъка на местното население, фолклор и кухня. Целта е неговото провеждане да спомогне за повишаване на доходите на местните селски стопани. Потребителите на атракциите, които предоставя селската среда, са градските жители. От тази позиция се оформят две групи туристи:

- туристи изследователи – търсещи нови места и маршрути, но свикнали и търсещи удобствата на индустриалното общество;
- туристи скитници – неинтересуващи се и нетърсещи удобна развита туристическа инфраструктура.

Най-общо селският туризъм се определя като „туризъм, който се развива в извънградските или селски области”.

За целите на настоящата разработка обособяваме понятията:

- туризъм на село, насочен към включване на туристите в ежедневието на селската къща, например в селскостопанската (водене на животните на паша, ръчно доене и косене, работа в градината) и домакинската (квасене на мляко, производство на домашно сирене и кашкавал, приготвяне на сладко) работа, в приготвянето на домашна ракия и вино и други.

- туризъм в селските региони, където предлаганите услуги са разнообразни, например включване в обичаите и празниците на района, слушане на народни песни и местни поверия и легенди, разходки с каруци, атрактивни занимания, снимане с фолклорни носии, уроци по грънчарство, иконопис, народни танци, демонстрации на плетене и бродиране и други. Тези дейности обикновено се допълват с езда, посещение на манастири, музеи, археологически забележителности и други.

Такива селски региони, трябва да задоволяват интересите на туристите към традиции, бит, култура, селскостопански и други специфични дейности, както и към природните, исторически и културни дадености на съответния регион, в контакт с местните жители.

Селата, подходящи за развитие на селски туризъм могат да се класифицират по следния начин:

- села, предлагащи специфичен фолклор и традиции;

- села с атрактивно занаятчийско творчество;
- села с подходящ климат и забележителен пейзаж;
- села с възможности за лов и риболов;
- села с развито лозарство и винарство, овощарство, зеленчукопроизводство и други с организиране на дегустации;
- села с условия за балнеология и други.

РЕЗУЛТАТИ

България разполага с богати природни, исторически и културни ресурси с регионална, европейска и световна значимост. На европейско равнище селският туризъм се разглежда като форма на диверсификация на дейностите и възможност за увеличаване доходите на местното население. Селските общини заемат 81% от територията на страната и 42% от населението. Въпреки това, утвърдени в развитие на селски туризъм са само 9 общини от селските райони. Селският туризъм в България се развива в тясна връзка с планинския, често съчетаван с еко, природолюбителски, пешеходен и спа-туризъм.

В страната съществува не еднакво развитие на селските и градските райони в икономическо, образователно и друго отношение. Селските райони в България се характеризират като изостанали; със застаряващо население; нисък жизнен стандарт; влошена инфраструктурата. Въпреки това, в България има позитивно отношение към селските региони.

Като формирали се туристически дестинации за селски туризъм са регионите, предоставящи:

- селски бит (начин на живот) и общуване;
- селскостопански дейности;
- местни традиции (обичаи, обреди, други), местен фолклор;
- културни и исторически, природни и екологични дадености и други.

Туризмът и в частност селският може да спомогне за развитието на регионите, но не самостоятелно, а в съчетание и с други стопански отрасли.

Тъй като селските региони са обезлюдени, на селския туризъм не се отдава голям икономически ефект, а той е по-скоро възможност за създаване на доходи и заетост на местното население.

Организирането на селски туризъм в определени региони изисква значителни разходи за доизграждане и поддържане на местната инфраструктура. В този аспект определянето на райони за селски туризъм е обосновано само при условие, че се изгради като последователна и дългосрочна политика.

При определянето на приоритетните райони и селата от съществено значение е, от една страна те да притежават необходимите ресурси, а от друга – да отговарят на критериите за селски регион. Ето защо при определянето на районите могат да се включат и селища, които не попадат в т.нар. „селски общини”, но притежават ресурси за развитие на селски туризъм – основен приоритет в разнообразяването на местната икономика.

Селският туризъм се явява възможност за съживяване на замиращите селски райони, чрез създаване на заетост, съхраняване на селските занаяти и изкуства по привличане на туристи. В този аспект селският туризъм предоставя стимули за растеж и на други отрасли на местната икономика.

В много села се предлагат услуги на селския туризъм, съобразно възможностите, традициите и даденостите на съответния регион.

Предпоставка за устойчивото развитие на селския туризъм е богатият ресурс, с който разполага нашата страна от гледна точка на природни и екологични дадености; специфични култура, изкуство, фолклор; атрактивни традиции (обичаи, обреди); автентична кухня; селскостопански дейности и други. Развитието и утвърждаването на селския туризъм в България е от особено важно значение за изоставащите и слаборазвити региони.

Можем да обобщим, че чрез престоя в селска къща туристите могат: да се докоснат до традиционния бит и култура, да се запознаят с фолклора, обичаите и занаятите, да приготвят местни ястия, да посетят архитектурни резервати, да се насладят на красива природа. Туризмът има важно значение в социален и икономически аспект, спомагайки за обогатяване на езиковата, познавателната и социална култура на туристите и местното население.

ИЗВОДИ

Изложеното по посочената проблематика е предпоставка за следните изводи:

1. Подчертава се необходимостта от прецизиране понятийния апарат.

Считаме за целесъобразно въвеждането на български еквивалент на специализирания СПА и уелнес туризъм, както и изброяване на възможните други видове специализиран туризъм, предвидени в Закона за туризма.

Над 65% от българското население ползва горските територии за възстановяване и отдих, които предоставят възможности за развитие на планински, селски, еко-, вело-, ловен и риболовен туризъм. Това основание ли е за обособяване на горски туризъм?

Потребностите на съвременният турист предопределят развитието на съществуващи и нововъзникващи видове туризъм. Посоченото е основание за обособяване на понятието селски туризъм и неговото разграничение на туризъм на село и туризъм в селските райони.

Според нас туризмът в селата като такъв се свързва с определянето му като един ден на село, но не като престой, а като мероприятия от ежедневието на селските стопани. Докато туризмът в селските региони предоставя повече и разнообразни дейности.

2. Като елементи на селския туризъм и обособените туризъм на село и туризъм в селските региони обособяваме:

- отдих, почивка – на село или в селски регион (в т.ч. малки населени места);

- смяна на средата – пребиваване в селска къща или престой в селска среда;

- преживяване, приключение – контакт с домакините, приобщаване на госта и включването му в ежедневни селскостопански и други дейности.

Считаме, че е необходимо изричното разграничаване на плащане от туристите, като задължителен елемент на предоставените услуги (за наблюдение или включване в дейностите) – предпоставка за доходи и заетост за задържане на населението и възраждане на местната икономика.

3. Считаме като крайно недостатъчно от териториална гледна точка само 9 общини да провеждат селски туризъм. Това основание за обособяване на градски туризъм ли е? В тази насока предлагаме провеждане на т.нар. туризъм на село.

4. България разполага с условия за развитие на селски туризъм, но за целта е необходимо неговото устойчиво провеждане.

Безспорно продуктът на селския туризъм е тясно свързан с атрактивната природна среда, съхранените фолклор, обичаи и занаяти, архитектурните резервати, традиционната българска кухня и гостоприемството, които правят почивката на село привлекателна и желана от туристите.

Утвърждаването на селския туризъм е от значение за изоставащите и слаборазвити селски региони, от гледна точка съхранение на българските традиции и бит.

REFERENCES

- www.baatbg.org/osnovni-ponjatija/5/13/ (3.05.2016).
- www.bulgariatravel.org/bg/tourtype/90 (3.05.2016).
- www.canri.org/conferencia_2013/docs/ikonomika/10-Nikovska-selskiturizam.pdf (3.05.2016).
- www.folklore.bg (3.05.2016).
- www.prsr.government.bg/Admin/upload/Media_file_bg_1393469325.doc (3.05.2016).
- www.selskiturizam.zazz.info/?cat=929 (3.05.2016).
- Zakon za turizma. // *Darzh. vestnik*, br. 20 ot 15 mart 2016 g.